

Veel gemeenten beschikken over een handboek of leidraad voor het inrichten van de buitenruimte en het aanleggen van riolering (LIOR). Deze leidraden zijn in de meeste gevallen ontstaan op initiatief van beherende afdelingen, die vanuit het oogpunt van doelmatig en doelgericht beheer behoefte hebben aan een bepaalde mate van eenheid en eenduidigheid in ontwerpen en toegepaste materialen. De praktijk leert dat de gebruiksvriendelijkheid en actualiteit van deze opgestelde handboeken nogal eens te wensen over laat, waardoor het gebruik ervan tegenvalt. Een nieuwe webapplicatie kan uitkomst bieden.

Inrichtingsleidraden ontsloten met webapplicatie

De openbare ruimte is voortdurend in beweging. Uitbreidingen, herinrichtingen, onderhoudswerken en functieaanpassingen vragen continu aandacht van beleidsmakers, ontwerpers en beheerders. De kwaliteit van de openbare ruimte is gebaat bij nauwe samenwerking tussen alle partijen die betrokken zijn bij het inrichten en beheren van de openbare ruimte. Veel gemeenten hebben daarom het initiatief genomen om een leidraad op te stellen waarin alle beleidsuitgangspunten, inrichtingseisen en standaardoplossingen voor de buitenruimte zijn opgenomen. Het vastleggen van de bewezen standaarden maakt dat bij nieuwe inrichtingsprojecten de discussie zich richt op de afwijkingen en de bijzondere oplossingen. In bestaande leidraden valt op dat het onderwerp riolering in de meeste gevallen zeer uitgebreid is beschreven. Niet zelden zijn aparte hoofdstukken opgenomen voor drainage, minigemalen, afkoppelen en vrijverval- en persriolering. Omdat het grootste deel van het gemeentelijk rioolsysteem zich ondergronds bevindt en omdat het een technisch onderwerp is, leent het zich goed voor het toepassen van standaardoplossingen, zonder dat ontwerpers zich daardoor beperkt voelen.

Gebruiksvriendelijkheid verbeterd

Leidraden voor het inrichten van de buitenruimte komen in allerlei soorten en maten voor, variërend van een technisch handboek waarin de gewenste standaardmaterialen zijn beschreven tot een uitgebreid pakket van eisen en richtlijnen (met daarbij beleidsdocumenten, detailtekeningen en principeprofielen). De huidige vorm is in de meeste gevallen een papieren boekwerk of bestaat uit één of meerdere PDF-bestanden die op het interne netwerk te raadplegen zijn. Ervaren gebruikers van bestaande leidraden stellen kanttekeningen bij de vaak grote omvang, de beperkte zoekmogelijkheden en het vele handwerk dat nodig is om met de beschikbare gegevens een projectspecifiek programma van eisen op te stellen. Daarnaast is het actueel houden van de eenmaal opgestelde leidraad een tijdrovende klus. De opmerkingen over de gebruiksvriendelijkheid waren voor Buro CITE uit Rijswijk aanleiding om een webapplicatie te ontwikkelen die het gebruik van LIOR's vergemakkelijkt en verbetert. In juni, tijdens de vakbeurs Riolering & Gemeentelijke Infrastructuur, is de Database Applicatie Leidraad Inrichting - DALI - gelanceerd.

Meerwaarde webapplicatie

De positieve reacties die tijdens diverse demo's in het land werden ontvangen, bevestigen de behoefte aan een dergelijke applicatie. De meerwaarde van de webapplicatie ten opzichte van papieren LIOR's werd herkend en onderschreven: Alle beschikbare gegevens (zoals eisen, beleidsdocumenten, detailtekeningen, principeprofielen en gegevens op externe websites) zijn in één scherm te raadplegen; Met de zoekfunctie zijn de eisen en richtlijnen voor specifieke onderwerpen snel gevonden; Een projectspecifiek programma van eisen is snel gemaakt. Met de interne berichtenservice kunnen gebruikers die de gegevens raadplegen eenvoudig hun opmerkingen op de inhoud doorgeven. Niet alleen medewerkers van de gemeente maar ook externe partijen (projectontwikkelaars, aannemers, ingenieursbureaus) kunnen gebruik maken van DALI. Iedereen werkt altijd met de actuele versie.

Om gemeenten te helpen met het structureren van de informatie heeft CROW in 2008 een publicatie uitgegeven waarin aanbevelingen worden gedaan voor het opzetten van een LIOR (CROW publicatie 266). DALI is qua structuur opgezet volgens deze CROW-publicatie.

Werking applicatie

Het maken van selecties verloopt via meknoppen en kan op verschillende detailniveaus (stedenbouwkundig, inrichting of uitvoeringsniveau) plaatsvinden. Het begint echter altijd met het kiezen van de onderwerpen (vrijverval riolering, persriolering, verharding, etc.) waarover men informatie wil hebben (figuur 1). Indien gewenst kan de selectie verder worden verfijnd door het gebiedsoort in de selectie te betrekken (denk dan aan het centrumgebied, woonwijk, bedrijventerrein en gebiedsontsluitingswegen). Nadat de filters zijn geactiveerd of nadat gezocht is op een zoekterm worden de resultaten van de selectie op overzichtelijke wijze gepresenteerd (figuur 2).

Door op een eis te klikken wordt onderliggende informatie verstrekt. Bijvoorbeeld wat de hardheid is van de eis (richtlijn, norm, besluit, wetgeving), welke bron-documenten aan de eis ten grondslag liggen en welke bijlagen beschikbaar zijn. Door een bijlage te selecteren krijgt de gebruiker in een deelscherm een preview van de bijlage te zien (figuur 3). Bijvoorbeeld een CAD-tekening, een PDF-document of een videofilm. De bestanden kunnen ook gedownload worden zodat ze direct toegepast kunnen worden door de gebruiker. Deze praktische toepassing zal veel gebruikt worden door ontwerpers die detailtekeningen direct in een CAD-tekening

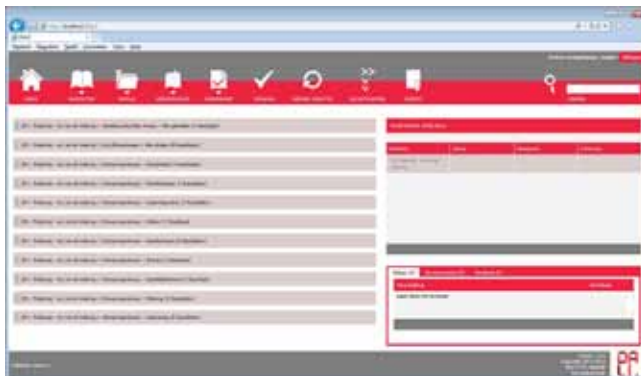
Figuur 1:
Selectie maken.

Figuur 4:
Dali-bericht aan eigenaar (uitsnede).

Figuur 2:
Scherm met resultaten.

Figuur 2a:
Scherm met resultaten (uitsnede).

Figuur 3:
Scherm met resultaten met preview van bijlage.

gegeven bij de wijziging. Indien de wijziging consequenties heeft voor bijvoorbeeld aanleg- of beheerkosten of beheerbaarheid dan zal hij de wijziging af moeten stemmen met de desbetreffende beheerder. Als die zijn goedkeuring heeft gegeven vermeldt de eigenaar dit als onderbouwing bij zijn wijzigingsvoorstel. Als de coördinator vindt dat het voorstel voldoende onderbouwd is, kan hij de wijziging - al dan niet in combinatie met andere wijzigingen - publiceren. Vanaf dat moment is voor alle raadplegers een nieuwe database beschikbaar.

importeren. Van de selectie kan een exportbestand worden gemaakt. Dit bestand kan met behulp van Excel verder op maat worden gemaakt ten behoeve van een projectgebonden programma van eisen. Er worden drie typen gebruikers onderscheiden. Medewerkers en externe partijen die gegevens moeten kunnen opzoeken in het systeem krijgende rechten van een 'raadpleger'. Deze gebruikers kunnen het systeem raadplegen maar geen wijzigingen aanbrengen. Wel kunnen zij wijzigingsverzoeken indienen bij de gebruikers die 'eigenaar' zijn van één of meer onderdelen. Deze eigenaren kunnen wijzigingen aanbrengen in bestaande eisen en nieuwe eisen toevoegen. Het derde type gebruiker is de 'LIOR-coördinator'. Hij is verantwoordelijk voor het bewaken van het proces waarmee de LIOR actueel wordt gehouden. Hij of zij controleert of wijzigingsvoorstellen de juiste procedure hebben doorlopen en geeft de geactualiseerde database vrij voor publicatie.

Actueel houden inrichtingseisen

Het actueel houden van de eisen en richtlijnen is één van de grootse afbreukrisico's van een LIOR. Daarom is DALI uitgerust met een interne berichtenservice waarmee de gebruiker gewenste of noodzakelijke wijzigingen door kan geven aan de eigenaar van een onderdeel (figuur 4). De eigenaar ontvangt dit bericht binnen de applicatie (en krijgt daarnaast een melding van het verzoek per e-mail) en krijgt de gewenste wijziging te zien, zodra hij inlogt. Als de eigenaar voldoende basis in de melding ziet om een aanpassing door te voeren kan hij de wijziging niet eerder ter publicatie aanbieden aan de LIOR-coördinator dan dat hij een degelijke onderbouwing heeft

Abonnement

Voor het gebruik van DALI worden geen licenties verkocht. Gemeenten die over willen stappen op het ontsluiten van hun inrichtingseisen met de DALI-webapplicatie betalen daarvoor een jaarlijkse gebruikersfee. Daarvoor ontvangt de aangesloten organisatie het gebruiksrecht voor de applicatie voor een onbepaald aantal gebruikers, helpdeskondersteuning en het recht om nieuw uitgebrachte versies te installeren en te gebruiken. De applicatie is zodanig ontworpen dat gemeenten geheel zelfstandig de data kunnen beheren en gebruiken en hun eigen organisatie en processen voor het actueel houden van de data in stand kunnen houden. Indien gewenst kunnen de applicatie en de database ook op een externe server 'in the cloud' opereren. ■

*) Auteur is werkzaam bij Buro CITE.